

направленнях: досягнення запланованих досяжних стратегічних цілей; внепланова корективна для адаптації системи управління к изменению организационной среды предприятия.

Средствами активизации управления должны стать сами функции управления, его внутренние резервы. Сфера активизации — все функциональные пространства управления: маркетинг, планирование, анализ, инновации, персонал и пр. Степень активизации обуславливается целями предприятия, его ресурсными ограничениями, которые изменяются во времени.

Следовательно, любая разработанная система интерактивного управления будет иметь определенный период эффективного функционирования и с течением времени потребует пересмотра. Поэтому она должна быть изначально восприимчива к управленческим, технологическим и прочим инновациям, позволяющим быстрее адаптироваться к будущим изменениям организационной среды. Иными словами, она должна быть ориентирована на маркетинг.

1. Бовыкин В.И. *Новый менеджмент: (управление предприятием на уровне высших стандартов; теория и практика эффективного управления)*. — М.: Экономика, 1997. — 368 с.
2. *Управление организацией: Учеб.* / Под ред. А.Г. Поршнева, З.П. Румянцевой, Н.А. Саломатина. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 669 с.

УДК 338.912.3

Т.А. Черемисова

Національний університет “Львівська політехніка”

СУБЛІЗИНГ В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© Черемисова Т.А., 2003

Розглянуті питання актуальності інноваційного розвитку в Україні та в світі. Статистичні дослідження вказують на причини зниження інноваційної активності вітчизняних підприємств через погіршення їхнього фінансового стану та скорочення внутрішніх капіталовкладень. Наведена структура здійснення сублізингу для технічного переоснащення підприємств за допомогою вигод, наданих податковими привілеями в різних країнах.

The urgent questions of innovation development in Ukraine and in the world are considered. Statistical research indicates reasons for decreased innovation activity in domestic enterprises due to recent deterioration in their financial condition and reduction in domestic capital investment. The structure of realization a back-to-back lease for technical reequipment in the enterprises through benefits afforded by tax privileges in different countries is given.

На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин і розміщення сил у світі дедалі важливішого значення набуває високий рівень національного науково-технічного потенціалу, прогресивність застосовуваних технологій, їхня ефективність. Тобто інноваційна стратегія стає

концептуальною основою стійкого розвитку вітчизняних підприємств. І лише спираючись на практичний досвід промислово розвинутих країн, що йдуть попереду в науково-технічному прогресі, їхні статистичні дані й наукові розробки, досить виразно можна уявити характеристику такого комплексного явища, як інноваційний розвиток.

Лідером у прагненні до нового технологічного прориву на передодні ХХІ в. продовжують залишатися США, що витрачають на науково-дослідні відкриття та конструкторські розробки (НДВКР) коштів більше ніж Японія, Німеччина, Франція, Великобританія й Італія разом узяті. Практично сьогодні близько половини витрат на НДВКР усього світу припадає на США. Варто помітити, що США фінансує 50 % усіх наукових досліджень і розробок у країні за рахунок державного бюджету, Японія — 27 % [1].

Управління інноваційною поведінкою підприємств на державному рівні здійснюється переважно за рахунок фінансування фундаментальних досліджень, заохочувальної системи оподаткування, правової підтримки, проведення відповідної інвестиційної політики. Тому треба позитивно оцінювати активізацію законотворчих процесів в Україні, які сприяють скорішому переходу до соціально орієнтованих ринкових відносин між суб'єктами господарювання [2].

Однією з основних причин зниження інноваційної активності виступає різке погіршення матеріально-фінансового стану традиційно інноваційного сектора економіки, що нерозривно пов'язано з виведенням інноваційної сфери серед стратегічних пріоритетів розвитку вітчизняної економіки.

Сучасна інноваційна ситуація в Україні характеризується, з одного боку, наявністю значних фундаментальних та технологічних заділів, кваліфікованих наукових та інженерних кадрів, розвинутої науково-виробничої бази, а з іншого — дуже слабкою орієнтованістю цього важливого елементу національного багатства на реалізацію в конкретних інноваціях [3].

На інноваційні процеси в Україні негативно впливає брак економічної мотивації і кризовий стан у науці, викликаний різким скороченням за останні роки бюджетних коштів, що спрямовуються державою на фінансування розвитку науки і техніки. Незважаючи на постанову Верховної Ради України № 73/94 “Про стан науки та її роль в економічному розвитку України” від 01.07.94, Указ Президента України від 13.01.97 № 1-147/97 та Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, прийнятий в грудні 1998 р., бюджетне фінансування за розділом “Фундаментальні дослідження і сприяння науково-технічному прогресу” на рівні 1 % від ВВП так і залишилося нездійсненим. Навпаки, відбувається подальше зниження частки витрат держави на розвиток науки. У державному бюджеті України в 1995 р. вона становила 0,62 %; у 1996 р. — 0,64 %; у 1997 р. — 0,56 %; у 1998 р. — 0,53 %, а у 1999 р. — лише 0,4 % від ВВП. До того ж всім відомо, що обсяг коштів, фактично спрямованих на фінансування науки, значно менший від коштів, передбачених Державним бюджетом. Ця тенденція тісно пов'язана з явищами щорічного падіння обсягів капітальних вкладень, що безпосередньо впливають на зростання ВВП, викликають поглиблення технологічної відсталості національних підприємств (рис. 1).

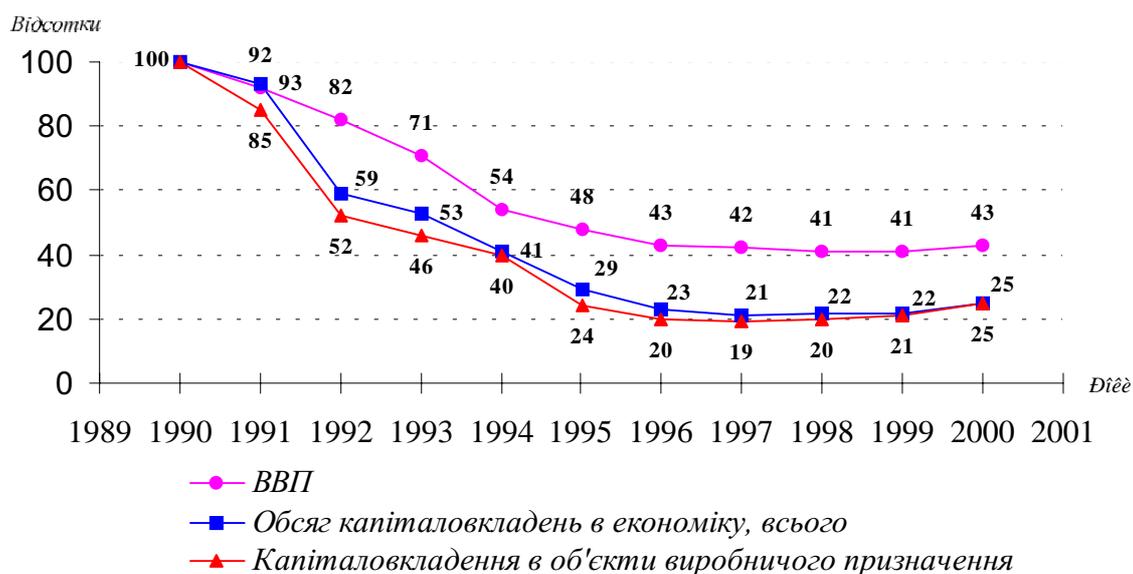

Рис. 1. Динаміка скорочення загального обсягу капіталовкладень в Україні у 1991 — 2000 рр., у % до 1990 р.

У 2000 р. загальний обсяг фінансування науково-технічних робіт становив 2046,3 млн.грн.; обсяг наукових досліджень та розробок, виконаних власними силами організацій — 1978,4 млн.грн., в тому числі: фундаментальні дослідження — 266,6 млн.грн., прикладні дослідження — 436,7 млн.грн., розробки — 1106,3 млн.грн., науково-технічні послуги — 168,8 млн.грн., що становить лише 58,2% від запланованих витрат [4]. Сума видатків, передбачена Державним бюджетом, не відповідає навіть мінімальним потребам розвитку науки. За таких умов активізація інноваційної діяльності неможлива без пошуку, залучення, концентрації та ефективного використання наявних ресурсів фінансового ринку і, перш за все, кредитно-інвестиційних ресурсів з нетрадиційних джерел, яким і є лізинг для економіки України.

Незважаючи на зовнішню простоту, лізинг є досить складним і багатогранним економічним явищем, оскільки в ньому поєднуються операції купівлі й продажу, оренди, кредитування та інвестування, підприємницька і фінансова діяльність. Економічна сутність лізингу протягом тривалого часу залишається спірною. Зміст і роль його в теорії і практиці різних країн трактується по-різному, а, найчастіше, і суперечливо. Різні вчені-економісти дають різні визначення терміну “лізинг”, але вони не завжди повні, інколи обмежені і не враховують всіх різновидностей прояву цієї нової форми господарювання.

В економічному середовищі України такий вид взаємовідносин ще дуже мало поширений через його порівняну новизну, брак досвіду і недосконалість законодавчої бази. Тому насамперед треба з'ясувати, у чому ж сутність лізингу, які його природа і потенціал, принципи й організаційні форми. Тільки повне пізнання економічного механізму і переваг, закладених у системі лізингу, дасть змогу широко використовувати його в практичній підприємницькій діяльності.

Переважна більшість науковців і практиків схиляється до думки, що найглибше виражають суть лізингу американська і японська моделі: лізинг — це придбання лізинговими компаніями машин та обладнання, якщо їх будь-яка корпорація бажає взяти в них в оренду. При цьому наголошується на особливій ролі посередника [5].

Отже, одні розглядають лізинг як своєрідний спосіб кредитування підприємницької діяльності, інші цілком ототожнюють його з довгостроковою орендою чи з однією із її форм, що, у свою чергу, зводиться до найманих чи підрядних відносин, треті вважають лізинг завуальованим способом купівлі-продажу засобів виробництва чи права користування чужим майном, а четверті інтерпретують лізинг як дії за чужий рахунок, тобто керування чужим майном з доручення довірителя [6].

Аналіз теоретичного та практичного матеріалу показав, що при лізингу можлива переуступка прав користування предметом лізингу третій особі. Цей особливий вид відносин називається *здвоєним лізингом* (back-to-back lease) чи *сублізингом*. Він передбачає не купівлю устаткування лізинговою компанією, а одержання його в лізинг і потім передачу в сублізинг вже кінцевому користувачу. У цій схемі лізингоотримувач має подвійну вигоду: він одержує в лізинг відразу кілька одиниць устаткування (як правило транспортних засобів), виплачуючи при цьому “оптову” лізингову ставку, а потім здає устаткування в сублізинг по “роздрібній” ставці кінцевим користувачам устаткування, переважно невеликим компаніям.

При сублізингу особа, що здійснює сублізинг, приймає предмет лізингу в лізингодавця за договором лізингу і передає його в тимчасове користування лізингоотримувачу за договором сублізингу. Відповідно до закону України “Про лізинг” [7] складові частини предмета лізингу можуть бути передані у сублізинг лише у разі, якщо така передача не потягне за собою неможливість користування предметом лізингу згідно з його призначенням та умовами договору лізингу, а переведення лізингоодержувачем його боргу на іншу особу допускається лише за згодою лізингодавця у визначеному чинним законодавством порядку. При передачі предмета лізингу в сублізинг обов'язковою повинна бути згода лізингодавця у письмовій формі.

При сублізингу основний орендодавець одержує переважне право на одержання орендних платежів. У договорі звичайно обумовлюється, що у випадку банкрутства третьої ланки орендна плата надходить основному орендодавцю.

У міжнародній сфері сублізингові угоди, що одержали назву “дабл диппинг” (double dipping), використовують комбінацію податкових вигод у двох і більш країнах. Ефективність таких угод зв'язана з тим, що вигоди від податкових пільг, наприклад, у Великобританії більше, якщо лізингодавець має право власності, а в США — якщо лізингодавець має право володіння. Лізингова компанія у Великобританії купує устаткування (право власності) і віддає його в лізинг американської лізингової компанії (право володіння), яка, у свою чергу, передає їх у лізинг місцевим лізингоотримувачам.

З огляду на ці особливості, сублізингова угода може мати таку структуру (рис. 2).

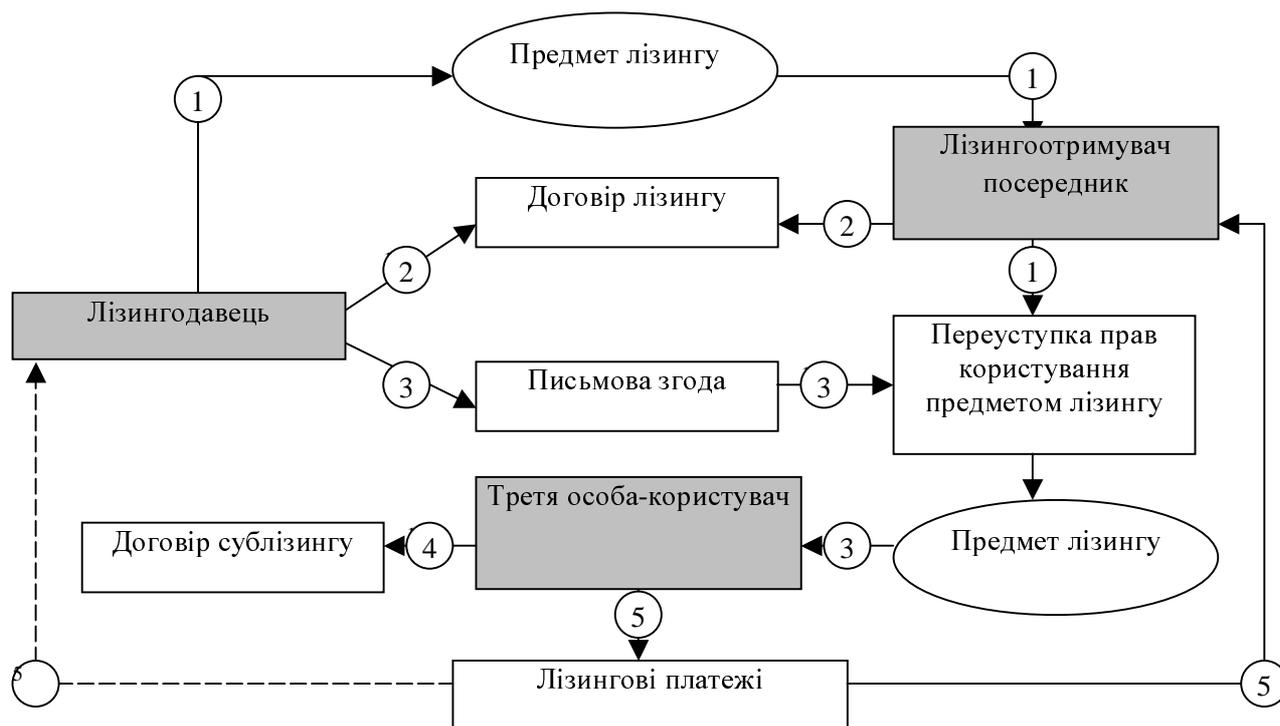

Рис. 2. Структура сублізингу

За схемою сублізингу досить часто здійснюється технічне переоснащення підприємств, які входять в об'єднання або холдінг. Якщо головне підприємство не вважає ефективним пряме кредитування своїх дочірніх або залежних організацій, то воно створює або користується послугами діючої лізингової компанії, яка закуповує необхідне обладнання і поставляє його на заводи.

В умовах нинішньої ринкової конкуренції для того, щоб протистояти тенденції до зниження норми прибутку, підприємствам доцільно використовувати сублізинг і проводити свідому інноваційну політику, збільшуючи обсяги виробництва, реалізації та прибутку, підвищуючи продуктивність праці, знижуючи фондомісткість, прискорюючи оборотність вкладеного капіталу створенням нових потреб у своїх покупців, освоюючи і поставляючи на ринок якісно нові види продукції, постійно вдосконалюючи технологію їх виробництва. Потреба у постійному оновленні асортименту виготовлюваної продукції й технології її виготовлення змушує вводити наукові й проектні розробки в систему діяльності підприємств і фірм, орієнтуючи їх на прискорення інноваційних процесів. Так відбувається злиття науки, техніки і виробництва (якому належить провідна роль) у єдине ціле, що породжує новації та використовує їх. Перенасичений ринок змушує виробників відмовлятися від жорстких інерційних технологічних і організаційних структур, створювати ризикові фірми й ризикові проекти, розширювати виробництво, переходити на випуск наукомісткої продукції. Все це вимагає істотних фінансових інвестицій, кількість яких досить обмежена в сучасних умовах господарювання, тому сублізинг — реальний механізм, який дозволяє зекономити значні кошти на технічному переоснащенні підприємств та використанні вигод від податкових пільг.

1. Арсеенко А. *Инновационный процесс и инвестирование нововведений* // Віче. — 1995. — № 7. — с. 76 — 94. 2. Покропивний С.Ф. *Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного.* — Вид. 2-ге, перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2001. — 528 с.

3. Кожевников Р., Дедова И. Государственная инновационная политика и ее финансовое обеспечение // Вопросы экономики. — 1998. — № 12. — С. 87 — 94. 4. Статистичний щорічник України за 2000 рік / Держ. ком. статистики України. — К.: Техніка, 2001. — 597 с. 5. Богдан А., Брайківський Є. Україна опановує лізинг // Вісн. НБУ. — 1997. — № 2. — С. 24 — 25. 6. Осипов Ю. М. Основы предпринимательского дела. — М., 1992. — С. 179; Шпиттлер Х. И. Практический лизинг. — М., 1991. — С. 7. 7. “Про лізинг”. Закон України від 16 грудня 1997 р. № 723/97-ВР // Галицькі контракти. — 1998.— № 10.— С.140 — 144.

УДК 658.012

Л.Ю. Шевців

Львівський державний фінансово-економічний інститут

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

© Шевців Л.Ю., 2003

Розглядаються теоретичні та методичні аспекти визначення основних фінансових показників маркетингової діяльності підприємства та вплив факторів макро- і мікросередовища, що визначають їх динаміку.

The theoretical and methodological aspects of major financial activities determination in marketing activity of the enterprise and the influence of macro- and microsphere, that determine their dynamics.

Проблема покращання фінансових результатів будь-якого суб'єкта підприємництва — одна з найскладніших задач фінансового та маркетингового менеджменту. На результати діяльності фірми в умовах ринку значний вплив мають фактори зовнішнього характеру (технологічні, політико-правові, ринкові, географічні тощо). Технологічне середовище має тенденцію до змін, створюючи для підприємств не тільки додаткові можливості і переваги, але і обмеження. У зв'язку з тим для успішного функціонування будь-яке підприємство повинно ефективно пристосуватися до технологічних змін і використовувати їх для отримання переваг на конкурентному ринку. Одним із основних напрямків впливу технологічних змін на виробничу систему є попит на продукт і технологічний процес його виготовлення. Деякою мірою на технологічний розвиток галузі можуть впливати фірми-монополісти: вони схильні стримувати технологічний розвиток. Сили конкуренції, навпаки, стимулюють розвиток, зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції, найбільш раціональне використання капіталу і робочої сили. Фактори макrorівня — рівень зайнятості, платіжний баланс, інфляція, система оподаткування, особливо в перехідний до ринкової економіки період, — мають значний вплив на підприємницьку діяльність. Чим вище безробіття, тим менший попит на товари тої чи іншої фірми. Відповідно, порушується цикл “виробництво-споживання”. Інфляція ускладнює поточне і перспективне планування, розрахунок цін і витрат на виробництво. Значний тиск з боку податків зменшує частину прибутку, який би міг бути використаний для оновлення основного капіталу (так зване реінвестування). З іншого боку, податки підвищують ціни і знижують попит на продукцію.

Від менеджерів підприємства залежить вирішення таких питань, як формування товарного асортименту, визначення товарів-лідерів щодо забезпечення факторів